

اصل ناں ڈاکٹر ناصر عباس بلوچ اے۔ پرا دبی دنیا وچ ڈاکٹر ناصر بلوچ دے ناں نال مشہور نیں۔ غلام عابد خاں دے گھر یکم فروری 1952ء نوں موضع تیزی تحصیل نور پور تحصیل ضلع خوشاب وچ پیدا ہوئے۔ پنجاب یونیورسٹی توں ایم اے اردو، ایم اے پنجابی کر کے درس و تدریس دا پیشہ اپنایا۔

پنجابی تے اردو دے مشہور کہانی کار، شاعر تے ڈرامہ نگار نیں۔ پنجابی شاعری دا مجموعہ ”پنتاں تے سد“ 1977ء وچ کہانیاں دا مجموعہ ”سیتیاں اکھاں والے“ 1986ء وچ چھاپے چڑھیا۔ اردو شاعری دا مجموعہ ”دشتِ رازِ گان“ دے سرنا نوں 1996ء وچ چھپ چکا اے۔

کہانی وچ ساڈے وسیع دے مسلیاں، معاشرتی تے ثقافتی موضوعاں بارے بوہت سوہنا لکھدے نیں۔ ٹیلی ویژن دے مشہور ڈرامہ نگار وی نیں۔ ایہناں دا افسانہ ”اُن ڈٹھے روگ“ ماحول دی آلودگی نال پیدا ہون والیاں بیماریاں دی نشان دہی کردا اے۔

اُن ڈٹھے روگ

سیال دی دھپے، گلی وچ آلائی منجی اُتے پیار حما تاپ نال کُئی جاندا سی۔ گھر وچ صرف دو لیف تے دو تلانیاں سن، جیہڑیاں پچھلی رات دے مینہ وچ جھمپ پُجن نال بھج گئیاں سن جیہناں نوں رچے دی گھر والی بختاں نے کچی کندھ اُتے لٹکنے پایا ہو یا سی۔ اک پائی پرانی لوئی رچے اُتے لٹی ہوئی سی۔ گلی دے وچکاروں لنگھ دی نالی وچوں بُودے ہلے پئے اٹھدے سن۔ ترکھاناں دامنڈ ادادو مجھ داسنگل پھڑی گلی وچوں لنگھیا۔ منجی دے کولوں لنگھیاں مجھ دا گلا گھر نالی دے وچ پیا۔ گندیاں چھٹاں اڈ کے رچے دی لوئی اُتے ڈگیاں تے چار پو فیرو بدبو کھل گئی۔

فیر بختاں نے سوچیا۔ ایہہ شہر اے، کنو وال نہیں۔ پنڈ وچ سبھ دے ڈکھ سکھ ساٹھے ہوندے سن۔ شہر وچ کسے نوں کسے دا دید لجاظ نہیں۔ رچے نوں منجی تے پچیاں آج بائیس (22) دیہاڑی سی۔ وستی والیاں وچوں کسے آکے نہیں سی پچھیا ”رحمیا جیو ہندا ایس یا گزر گیا ایس۔“ بختاں رچے نوں نیزے نیزے دے سارے ڈاکٹراں نوں دکھا بیٹھی سی۔ رحما دناں وچ ای ہڈیاں دی مٹھ بن کے رہ گیا سی۔
پٹھیاں پٹھیاں بختاں نوں اپنا پنڈ والا کچا کوکھاتے گھلا دیہڑا چیتے آیا۔ پنڈ وچ کھلی ہواتے روشنی دا خیال آ گیا۔ تازیاں تے صاف ستھریاں سبزیاں دی واشتاو ہدی رُوح تیکر اپڑ گئی تے ڈکھ سکھ ونڈن والے عزیز رشتے دار تے گوانڈھی یاد آ گئے۔ تے رچے دے یار بلی خوشیا، سردار محمد تے علیا وی جیہڑے نماشاں تیکر بیٹھے اک دو جے نال ڈکھ سکھ پھولدے رہندے سن۔

رچے دیاں دو (2) دھیاں تے دو (2) پتر سن۔ وڈھی دھی ویایہ ہوئی سی۔ باقی دے ایتانے وی ہن واہو ایسا نے ہو گئے سن۔ رچے نے کُجھ بھوکس ٹھیکے اُتے لٹی ہوئی سی۔ دونوں پتر رچے نال واہی بیجی دا کم کردے سن۔ اک مجھ دی کھلے اُتے بھجی ہوئی سی۔ لسی تے گھنپو دی تھوڑی نہیں سی۔ رحما تے بختاں اوس سکی سنی تے وی ربت دالکھ شکر کردے سن۔

پر خوشیا تے سردار محمد رچے نوں ہر ویلے پیروں کدھی رکھدے۔ جدوں رچے کول بہندے اکو گل کردے ”رحمیا اولاد دا آون والا ویلا ویکھ۔ مہر کے روٹی ٹکر پورا ہوندا اے۔ کل کھان نوں اولاد دیا ہئی اے۔ مئے توں کُجھ ہتھ پلے مار، پنڈ وچ کیہ پیا اے شہر جا کے مقدر ازماء۔

ایہو جیہیاں گھاں سن کے پہلاں پہلاں تے رحما بس پیندا۔ فیر ہولی ہولی ایہو گھٹاں اوہدے من نوں چنگیاں لگن لگ پینیاں۔ اک دن اوہنے فصل چک کے زمیندار دلیکھا پورا کھیتا تے بال بچے لے کے کتوال توں لاہور آ گیا۔ اتھے کچی دتی وچ خوشی داک جانوں ہنداسی۔ پنجاہ (50) روپے مہینے تے رہے نوں اک ہیر کوٹھری چھپر کرائے تے لہہ گیا۔ اوہدے پتر بالا تے شاہو نال دے محلے لوماس تے نوکر ہو گئے تے رحما روغن بنان والی اک کپنی وچ کم لگ گیا۔ بختاں تے اوہدی دھی پیو نالے پراندے ہنا کے منیاری دی دکان تے وچ آندیاں۔ سارے جی اپنے اپنے کم دھندے توں خوش سن۔ ورہے مگروں اوہناں پیو داویاہ کر دتا۔ پر فیر پتا نہیں اوہناں نوں کیہ ہویا، ہولی ہولی جویں اوہناں دے اندر وچ آئی جیہی لگن لگ پئی۔

بختاں نوں وہماں تے دلیماں نے گھیر لیا۔ پنڈ وچ بالے تے شاہو دے چہریاں اُتے کئی رونق سی۔ شہر آ کے دو (2) ورہیاں مگروں ای اوہ پیلے ہلدی کیوں ہو گئے نیں۔ ایہہ گل بختاں دی سمجھ توں باہری۔ دوہے پاسے اوہ رہے نوں ویکھ ویکھ کے کڑھدی۔ رحما اچے پنجاہ (50) ورہیاں دا ہووے گا۔ پنڈ وچ سی تے جوان پترال توں ودھ کے کم کرداسی۔ پر شہر آ کے اوہ دو ورہیاں وچ آدھارہ گیا سی۔

رہے داتا پ نہ لتھاتے بالا تے شاہو، پیو نوں وڈے ہسپتال لے گئے۔ رہے نوں مریضیاں دی قطار وچ بٹھا کے اوہ اپنے کم تے ٹر گئے۔ ڈاکٹر نے رہے دی حالت ویکھ کے اوہنوں دوہے ڈاکٹر ول گل دتا۔ ایہہ ہسپتال دا وڈا ڈاکٹر سی۔ اوہنے رہے دے سارے ٹیسٹ کرائے۔ تے پنجویں دیہاڑے آؤن دا آکھیا۔ پنجویں دن بالا تے شاہو رہے نال ہسپتال گئے۔ ڈاکٹر نے رہے دیاں روپوٹاں ویکھ کے اوہنوں وارڈ وچ داخل کر لیا۔ بالا کہن لگا۔ ”ڈاکٹر صاحب فیکٹری دا کیمہ امر دوراے جیہنوں کھنگ بخار نہیں ہوندا۔ ٹیس ہر کسے نوں ہسپتال تے داخل نہیں کردے۔ ڈاکٹر نے بالے تے شاہو دے پیلے چہریاں ول غور نال ویکھیا۔ فیر کچھیا، اوہ کون نیں، کتھوں آئے نیں، کتھے کتھے کم کردے نیں؟ بالے سارے حالات کھول کے دتے۔ ڈاکٹر سن کے سوچیں پے گیا۔ فیر بولیا ”رحما رنگ روغن والی جس ورکشاپ وچ کم کرداے، اوتھوں داما حول بندے دی صحت لئی بڑا خطرناک اے۔ ہر قسم دے رنگ روغن وچ کچھ ایہو جیہیاں دھاتاں ورتیاں جاندیاں نیں جیہیاں ہولی ہولی بندے دے جئے وچ داخل ہو کے ہڈیاں دے گودے وچ بہہ جاندیاں نیں۔ ایہدے نال جوڑاں دادر، گردیاں دی خرابی، ہڈیاں دے کینسر دا خطرہ ہوندا اے۔“ شاہو کہن لگا۔ ”ڈاکٹر صاحب جوڑاں دادر دیرے اتے نوں شہر آ کے ہویا اے۔ پنڈ وچ تے ابا دھائی من دی بوری ہس کے کنڈا تے سٹ لیندا اسی۔“ بالے گھبرا کے کچھیا۔ ”ڈاکٹر جی ساڈا ابا بچ تے جاوے گا؟“ ”آہو، بس دعا کرو۔“

”ڈاکٹر جی پردیس وچ اللہ تے تہاڑے توں دکھ ساڑی بانہہ پھڑن والا کوئی نہیں جے۔ ساڈے ابا ددھیان رکھنا۔“ ایہہ آکھ کے بالے نے شاہو دی بانہہ پھڑی تے کم تے کر لیا۔

کول بیٹھے ڈاکٹر دے اسسٹنٹ بشیر نے رہے دی رپورٹ پڑھی تے کہیا۔ ”ڈاکٹر صاحب ٹیس اوہناں نوں دسیا کیوں نہیں کہ رحما کینسر دی اخیری منزل اُتے وے۔“ ڈاکٹر بڑی حسرت نال کہن لگا۔ ”بشیر! سن دافاندہ؟“ ڈاکٹر نوں کچھ چرلنی چپ لگ گئی۔ فیر بولیا۔ ”بشیر! مینوں ڈاڈھی چنگی طراں پتا اے۔ پنڈاں وچ وگ تنگ لوکس وڈے شہراں ول آئی کیوں جاندے نیں۔ میں آپ اک چھوٹے جعبے پنڈ وچوں شہر آ یا ساں۔ مینوں ایہہ وی پتا اے اتھے آ کے لوکاں نوں کیمہڑے کیمہڑے اُن ڈٹھے روگ لگ جاندے نیں۔ پنڈاں وچ

خوراک بے خشک بوہتی چنگی نہ لکھے، پانی روشنی تے ہو اخلاص لکھ جاندهے نیں۔ ہُن وڈے شہراں وچ تازہ ہواتے صاف ماحول دامنا بڑا ای اوکھا ہو گیا اے۔“ بشیر نے پریشان ہو کے پچھیا۔ ”ڈاکٹر صاحب ایہہ کیہ کہہ رہے او؟ اسیں تازہ ہوا وچ ساہ نہیں لیندے؟“ ڈاکٹر کہن لگا ”شہراں دی آبادی وچ جتنے وڈے ایہو جے سینکڑے کارخانے لگے ہوئے نیں جیہناں وچوں زہریاں گیساں تے دھواں نکل کے ہوا وچ زلدار ہندا اے۔ رنگ روغن دے کارخانیاں وچ کم کرن والے نہیں جاندهے جے اوہ ہر ساہ نال سیسے، کرمیم تے کیڈیم جیہیاں زہریاں دھاتاں دے جتنے جتنے ہزار ڈرے اپنے جتنے وچ جذب کردے رہندے نیں۔“

بشیر کہن لگا۔ ”ماحول دی آلودگی دام مسئلہ تے یورپ دام مسئلہ اے، ساڈے کول تے اجے کارخانے ای بوہت گھٹ نیں۔“ ڈاکٹر نے جواب دتا۔ ”ماحولیاتی آلودگی صرف کارخانیاں ستیوں ای نہیں ہوندی۔ ایہہ ہو روی بوہت ساریاں چیزاں پاروں ہوندی اے۔ شہراں دے سنگھنیاں آبادیاں، صفائی تے سیوریج دا ٹھیک بندوبست نہ ہونا، فیر شہراں دی آتھہ واٹر فیکٹ توں پیدا ہون والا پٹرول تے ڈیزل دا دھواں تے شور۔ ایہہ دے نال بوہت ساریاں بیماریاں لگ سکدیاں نیں۔ صفائی آلودگی تے شور نے شہراں وچ عام بندیاں دیاں صحتاں نوں اندورل کھن لا چھڈیا اے۔“

رات نوں ڈاکٹر وارڈ وچ راؤنڈ تے آیا۔ اک مریض نوں چیک کر دیاں اوہدی نظر دُور وارڈ دے بوہے کول پئی۔ اک بڑھی جیہی زنانی جائے نماز اُتے پیٹھیاں دُعالی ہتھ چمکے ہوئے سن۔ اوہدیاں اکھاں وچ اتھر تے چہرے اُتے نوری۔ ڈاکٹر نے اوہنوں غور نال تکیا تے اوہنوں لگا جو ایہی اوہدی موٹی ماں فیر توں زندہ ہو گئی اے۔ تال والے بستر تے رحما لسا پیا سی۔ ڈاکٹر گو بیڑ لایا۔ ایہہ ضرور رحے دی گھر والی ہووے گی۔ اوہ سے ڈاکٹر دیاں نظراں آگے بالے تے شاہودیاں نمود جھان شکلاں پھرن لگ پچیاں۔ بالے دی واج اوہدے کتیں پئی۔ ”ڈاکٹر جی، پردیس وچ اللہ تے تہاڈے توں دکھ ساڈی بانہہ پھرن والا کوئی نہیں جے، ساڈے اُتے داوہیاں رکھنا۔“ کم چھڈ کے کلم کلا ڈاکٹر وارڈ دی باری کول آن کھلو تا۔ اوہدیاں اکھاں باہر لگیاں ہویاں سن۔ اوہنوں انج لگا جو ایں واڑ دے باہر کھلر یا ٹھپ ہنیرا ہوئی ہوئی سارے شہرنوں اپنے کلاوے وچ کتسی جارہیا سی۔